

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:25.09.2020 ✓Accepted/Kabul:17.06.2021

DOI:10.30794/pausbed.800168

Araştırma Makalesi/ Research Article

Aycil, S. (2021) "Posta Pullarının İşlevsel Yönü ve Menkul Kıymet Olarak Değerlendirilmesi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 47, Denizli, ss. 333-357.

POSTA PULLARININ İŞLEVSEL YÖNÜ VE MENKUL KIYMET OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

Serkan AYCİL*

Öz

Ücretlendirme ve ücret kaçaklarının önlenmesi amacını taşıyan pul uygulamasıyla, posta hizmetlerine işlerlik kazandırılmıştır. Pullar, parasal karşılığın ötesinde farklı bir takım fonksiyonel özellikleriyle kısa sürede imgesel bir materyale dönüşmeyi başarabilmiştir. Görsel mesajın direkt veya dolaylı olarak iletilmesi, insanların pullara olan merakını arttırmakta ve pulları, önemli nesnelere haline getirmektedir. Pul bir devletin bağımsızlığını, milli değerlerini, tarihini, ekonomik gelişmişliğini, inançlarını, siyasi tavrını, sanatsal ve kültürel yönünü en iyi yansıtan belgeler arasında yerini almaktadır. İletişim aracı olmaktan daha öte bir misyona sahip olan pullar, farklı alanlarda yapılan nitelikli birçok çalışmaya da görsellik atfetmektedir. Bu çalışmanın amacı, görsel nesne olarak standart kalıba bürünen pulları, kıymetli evrak statüsünde konumlandırmaya çalışmaktır. Araştırma kapsamında pulun tanımına yer verilerek; ortaya çıkışı, tarihi gelişimi, türleri, işlevi, günümüz uygulamaları ve eğitsel yönü hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca pullara mali değer atfeden; hatalı basım, kalpazanlık, sahtekârlık, koleksiyonculuk ve menkul kıymet olarak değerlendirilme aşamasındaki evrimsel sürece değinilerek, önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: *Filateli, Posta Pulu, Pul, Koleksiyonculuk, Menkul Kıymetler.*

FUNCTIONAL ASPECT OF POSTAL STAMPS AND EVALUATION AS SECURITIES

Abstract

Postal services became operational with the stamp application, which aims to prevent wages and wage evasion. Stamps were able to turn into an imaginary material in a short time with a number of different functional features beyond monetary value. Direct or indirect transmission of the visual message increases people's curiosity about stamps and makes stamps important objects. The stamp is among the documents that best reflect the independence, national values, history, economic development, beliefs, political attitudes, artistic and cultural aspects of a state. Stamps, which have a mission beyond being a communication tool, also attribute visibility to many qualified works in different fields. The aim of this study is to try to position the stamps, which take the standard mold as visual objects, in the status of valuable papers. Within the scope of the research, the definition of the stamp is included; the emergence, historical development, types, functions, today's practices and educational aspects are given. In addition, attributing financial value to stamps; The evolutionary process at the stage of misprinting, counterfeiting, forgery, collecting and evaluation as securities has been mentioned and suggestions have been made.

Keywords: *Philately, Postage Stamp, Stamps, Collecting, Securities.*

*Memur, İstanbul PTT Bölge Başmüdürlüğü Muhasebe ve Finans Müdürlüğü, İSTANBUL.
e-posta: sserkan.aycil@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0002-3540-5548>)

1. GİRİŞ

Posta idaresi tarafından bastırılan ve mesaj iletme fonksiyonu olan ön yüzü resimli, arkası zamlı, etrafı dantelli mali karşılığı olan küçük değerli kâğıt parçaları, pul olarak adlandırılmaktadır (Yardley, 2015: 8). Birden çok işleve sahip olan pullar, duygu yoğunluğunu görsellikle yansıtan ve kurumsal bir kimliğin oluşumuna katkı sunan etkili öğelerdendir. Posta pulunun, İngiltere’den başlayan eşsiz yolculuğu kıtaları aşarak günümüze kadar gelmiştir. Türkiye’de hemen hemen herkesin bir dönem ilgisini celbeden pul merakı, başta Yüksek Kaldırım olmak üzere Moda, Samanpazarı ve Kemeraltı gibi unutulmaz tarihi mekânlarda, meraklılarıyla buluşmuş ve sanatsal bir nesne olarak albümlerdeki yerini almıştır.

Posta hizmetlerinin yerine getirilmesinde kullanılan pullar, para emisyonları (kâğıt veya madeni) ile aynı fonksiyona sahiptir. İktidarların, önemli simgelerinden olan pullar, geleneksel ve kültürel işleviyle birlikte, ideolojik yönlü yaklaşımlara da öncülük etmektedir (Gasımova ve Ahmadov, 2013: 8). Pullar bir ülkenin iktisadi, siyasi, toplumsal, tarihi, kültürel, sanatsal ve bilimsel izdüşümünü yansıtmaktadır. Basit görümlü bir pul nesnesinin, ciltlerle ifade edilebilecek yoğunlukta bir anlam içermesi ve tarihe, kaynaklık eden bir belge hükmüne geçmesi mümkündür. Pulların, insanlara öğreteceği çok şey olduğu gibi insanların da pullardan öğreneceği birçok şey vardır. Sıradan görünümün arkasında, sarmal ve karmaşık bir yapının bulunması en belirgin özellik olsa da anlama ve anlamlandırma sürecinde bakan göz, gören zihindir.

Filateli, kültür işidir bilmeyi gerektirir (Antepli ’den aktaran. Toker, 2013: 52). Değerli bir nesne olan pulu, yalın bir kâğıttan ayırt edebilmek ve görselde yer alan detayları anlamlandırabilmek için belirli bir kültürel birikime sahip olmak gerekmektedir. Örneğin basit bir arkeolojik eserin resmedildiği görseli anlamlandırmaya çalışırken; bulunulan coğrafya, tarihi süreç, ilgili dönemde yaşamış kişiler, etkileşime girilen uygarlıklar, kullanılan madenler, eserin kullanım amacı, ait olduğu dönem, kazının yapıldığı alan vb. bilgilere de sahip olmak gerekmektedir. Bu olgu çift yönlü işleyen bir sürece işaret etmektedir. Birey gördükçe merak eder, araştırdıkça öğrenir. Dolayısıyla pulların bilgiyi, kültüre dönüştüren bir fonksiyona sahip olduğundan söz etmek yanlışlığı oluşturmaz.

Pulları, sistematik olarak düzenlenmiş bir biçimde görmek mümkündür. Çağdaş müzecilik anlayışını yansıtan Ankara PTT Pul Müzesi, 4404 *orijinal* yerli esere ve 1500 parçalık dünya koleksiyonuna, ev sahipliği yapan önemli bir kültür merkezidir (Subaşı, 2019: 52). Resmi kurumların yanı sıra koleksiyonerler, filatelist gruplar, pul dernekleri, kişisel birikim sahipleri ve amatör pul toplayıcıları gibi gönüllülük esasına göre hareket edenlerin oluşturdukları sergiler de mevcuttur.

Usta bir tasarım abidesi olan pullarda, önemli kişiler, tarihi anlar, devlet adamları, taşıtlar, turistik mekânlr, milli değerler, dini semboller, icatlar, folklorik öğeler, müzik aletleri, kadınlar, giysi türleri, toplumsal etkinlikler, edebi anlatımlar, yöresel tatlar, mimari eserler, bitki ve hayvan türleri gibi detaylar okunabilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de yürütülen pul konulu çalışmalarda genellikle pulların fonksiyonel önemi ön plana çıkarılmaktadır. Pulları yatırım aracı olarak değerlendiren, sınırlı sayıdaki birkaç çalışma örneği ise ancak batı literatüründen izlenebilmektedir. Pullara mali bir fonksiyonellik atfetmesi açısından oldukça önemli olan bu çalışmanın, alana farklı bir boyut getireceği ve sonrasında yapılacak yeni araştırmalara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Pul Kavramının Ortaya Çıkışı ve Pulun Tanımı

Posta pulu uygulamasının ilk örneğine İngiltere’de rastlandı. Bu döneme kadarki süreçte, postaya verilen gönderiler ancak, alıcısının ücretini ödemesi koşuluyla teslim edilirdi. 1830’lu yıllarda kitapçılık ve matbaacılık işiyle uğraşan James Chalmers, arkası zamlı olan 1 penny değerindeki pullar üzerine denemeler yapıyordu (Tarlakazan, 2017: 341). 1834 yılında, oluşturulan prototip meclise sunuldu ve beklenen ilgiyi görmedi. İngiltere Parlamentosu, Lordlar Kamarası Vekili Sir Rowland Hill bir gün, posta arabasının yoksul bir kıza mektup getirdiğini gördü. Mektubu alan kız, bir süre zarfa baktı ve sonra mektubu postacıya geri verdi. Kızın parasının olmadığını düşünen Rowland Hill postacıya, mektubun parasını ödedi ve mektubu kıza vermesini istedi. Bunun üzerine kız Hill’e, mektubun kardeşinden geldiğini ve içerisinde herhangi bir şey olmadığını söyledi. Yoksul oldukları için de mektubun üzerine koydukları işaretlerle iletişim kurduklarını bu sayede ücret ödemediklerini söyledi. Hill, kabine

toplantısında yaşadıklarını dile getirdi ve posta hizmetlerinin göreceği zararı asgariye indirecek yeni bir sistem önerisinde bulundu. Buna göre, posta ücreti, göndericisinden peşin olarak tahsil edilmeli ve alınan ücreti temsil eden küçük resimli bir kâğıt, mektuba yapıştırılmalıydı. Öneri kabul edildi ve 6 Mayıs 1840 tarihinde yürürlüğe girdi. Akabinde, Kraliçe Victoria'nın resminin yer aldığı 1 penny değerinde siyah ve 2 penny değerinde mavi renkli pullar tedavüle çıkarıldı (Güven Bezaz, 2006: 291-292).

Görsel 1. *The Penny Black*, basılan ilk pul

2.2. Pul Kavramı

Pul, üzerinde çeşitli görsellerin yer aldığı, ayırt edici ölçü ve kriterlere göre oluşturulmuş, arka yüzü zamkılı olan değerli kâğıtlardır (Kazan, 2016: 15). Pul, minyatür sanat eseri niteliği taşıyan görsel hafızadır.

Görsel 2. Memleket serisi II. grup (1958).

Görsel 3. İllerimiz pul serisi (2005).

2.3. Türkiye’de Pul ve Pulculuk Faaliyetinin Tarihi Gelişimi

Türkiye’de pulculuğun gelişimi, posta hizmetleri faaliyetiyle birlikte iki dönem halinde incelenmektedir. Bunlar: Prefilatelik dönem (1863 ve öncesi) ve filatelik dönemdir (1863 ve sonrası).

2.3.1. Prefilatelik Dönem (1863 ve öncesi)

Prefilatelik dönem, üç aşamada izlenmektedir. Bunlar: Birinci Dönem, İkinci Dönem ve Ecnebi Postaları Dönemidir.

a. Birinci Dönem: Osmanlı İmparatorluğunun sınırları sürekli genişlemekteydi. Fetih hareketiyle birlikte, devlet-ordu ilişkisinde koordinasyona bağlı bir takım güçlükler yaşandı ve yeni iletişim teknikleri gündeme geldi. İlk zamanlarda Mısır modeli örnek alındı ve posta güvercinleriyle haberleşme sağlandı. Ancak güvercinle haberleşmede istenilen verim elde edilemedi. 1453 yılında İstanbul fethedildiğinde, Bizans’ta alt yapısı oluşturulmuş bir posta teşkilatı bulunmaktaydı. Mevcut posta teşkilatı, kısa sürede geliştirildi ve devlet ile ordu arasında haberleşmeyi sağlayan yeni bir askeri posta teşkilatı kuruldu. Dönemin sonlarına doğru ise halkın haberleşme ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, sivil postacılık uygulamasına geçildi (Akoba, 1963: 19-21).

b. İkinci Dönem: Filatelistler, pulları sınıflandırırken kolaylık olması açısından 1840 ile 1863 yılları arasında geçen dönemi *Mühür Dönemi*, 1863 yılı sonrasını da *Damga Dönemi* olarak adlandırmıştır (Tanyer, 2010: 197). Damga dönemi olarak adlandırılan bu dönemde mektuplara, postanenin bilgilerini içeren bir damga tatbik edilmekteydi. Ayrıca, bu dönemde Posta Nezareti kuruldu ve modern haberleşme sisteminin temelleri atıldı (Düzenli ve Kavuran, 2004: 193).

c. Ecnebi Postaları Dönemi: Kısa zamanda etkili bir posta tekeli oluşturamayan Osmanlı İmparatorluğu, yabancı devletlerin kendi topraklarında postacılık faaliyetinde bulunmasına müsamaha gösterdi ve bu devletlere birtakım imtiyazlar tanıdı. Bu dönemde, posta hizmetleri faaliyetini yerine getiren ülkeler, kendi pullarını kullanarak gelir elde ettiler ve bu gelirden Osmanlı İmparatorluğuna herhangi bir pay vermediler. Her ne kadar tanınan imtiyazların kaldırılması yönünde girişimde bulunulsa da herhangi bir netice alınamadı (Düzenli ve Kavuran, 2004: 194). Osmanlı Posta İdaresinin girişimleri neticesinde 1914 tarihinde, İmtiyazat-ı Ecnebiyenin *Kapitülasyon İlga'sı* hakkında İrade-i Seniyye, yayınlandı ve akabinde, Osmanlı topraklarında faaliyette bulunan yabancı postanelerin tamamı kesin olarak kapatıldı (İmtiyazat-ı Ecnebiyenin İlgası, 1914: 1273; Tanyer, 2010: 197).

2.3.2. Filatelik Dönem

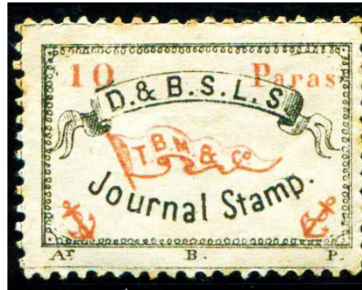
İlk posta pulunun çıkarıldığı, 13 Ocak 1863 yılı, filatelik dönemin başlangıcı kabul edildi. Bu dönem ana hatlarıyla dört aşamada incelenmektedir:

a. Osmanlı Postaları (1863-1921): İlk pulun tedavüle çıkarıldığı yıldan, Cumhuriyet dönemine kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Dönemin Posta Nazırı Agâh Efendi, 1863 yılında, Tuğralı pul olarak anılan ilk Türk posta pulunu bastırdı (Arı, 2013: 169). Sultan Abdülaziz'in tuğrasının modellenmesiyle oluşturulan pul, posta tarihinde bir ilke sahne oldu. Bu tarihten itibaren, mesafenin dikkate alınması koşuluyla mektuplarda ücret karşılığı, pul uygulamasına geçildi (Düzenli, 2004: 194). İki ve beş kuruştan satışı çıkarılan tuğralı pullar, günümüzde 1 milyon 200 bin TL'den alıcı bulmaktadır (Çelik, 2008: 34).

Görsel 4. İlk Osmanlı pulu *Tuğralı Pul* 1 Ocak 1863.

b. İmtiyazlı Ecnebi Postaları (1721-1914): Yabancılar tarafından tanınan imtiyazlardan sonra, posta tekeli ciddi zararlar gördü ve rekabet edemeyecek duruma geldi. Bunun üzerine İngiliz posta uzmanı F. B. Skndamur İstanbul'a getirilerek, posta hizmetlerinde iyileştirme çalışmaları başlatıldı (Düzenli ve Kavuran, 2004: 196). 1857 yılında Amirote ve 1869 yılında, Morton Vapur Kumpanyası adıyla kurulan şirketler, Osmanlı sahillerinde şube açmaksızın, postaneye dönüştürdükleri gemilerde, kendilerine has damga ve pulları kullanarak, posta taşımacılığı faaliyetinde bulundu (Demir, 2005: 8).

Görsel 5. Morton Vapur Şirketi pulu.

c. Anadolu Postaları: İkili hükümet sistemi çelişkinin yaşandığı 1920 yılından, Cumhuriyetin ilanına kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bu dönemde, Osmanlı İmparatorluğu, siyasi olarak kendisini tanımayan idari birimlere pul yollamıyordu. Anadolu Posta İdaresinin artan pul ihtiyacı ise Ankara Hükümetinin, eski pulları sürşarj ederek tedavüle çıkarmasıyla gideriliyordu. 1913 yılında, Edirne'nin Bulgar işgalinden kurtuluşunun anısına bastırılan

Selimiye Camii motifli pul, ilk resmi pul olma özelliğine sahip olup, anılan dönemde sürşarj edilerek posta pulu yerine kullanıldı (Düzenli ve Kavuran, 2004: 196).

Görsel 6. İlk resmi pul Selimiye Camii 1913.

d. **Türkiye Cumhuriyeti Postaları:** Cumhuriyetin ilanından sonraki dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde, posta hizmetlerinde dönüşüm yaşandı. İllerde, ilçelerde, bucaklarda ve köylerde posta merkez ve şubeleri kuruldu. Bu dönemde belirli alanlara posta kutuları konuldu. Aynı zamanda pul bayileri ve acentelikler açılarak posta hizmetlerine işlerlik kazandırıldı (Yurtoğlu, 2015: 78).

Görsel 7. Birinci Ayyıldız serisi 1923.

Görsel 8. Ankara Sivas demiryolu 1929.

2.4. Pul Türleri

2.4.1. Basılma Amaçlarına Göre Pul Türleri

a. **Hazine Pulları:** Hazineye gelir sağlama amacı taşıyan resim, harç, vergi, bağış vb. ücretlerin toplanması için kullanılan, bir yüzü yalın diğer yüzü yapışkanlı olan değerli kâğıtlardır (Aydoğmuş, 2015: 68). Posta puluna benzeyen ancak fiskal pul türüne dâhil olan bu pullarda, damga kullanılmaz. Fiskal pullar genellikle imza, çizgi, kabartma mühür veya *perfin* adı verilen pulun üzerine delik açan makinelerle iptal edilir. Bu yöntem, pulun çalınmasını önlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ayrıca, fiskal pulları posta işlemlerinde kullanmak da yasaktır (Alp, 2019: 97).

Görsel 9. Damga pulu.

Görsel 10. Harç pulu.

Görsel 11. Damga pulu.

b. **Resmi Pullar:** 5584 sayılı kanununun 21. maddesi gereği resmi kurumların, pul talep formu karşılığında aldıkları ve sadece resmi yazışmalarda, posta ücretine karşılık kullandıkları pullardır (Güven Bezaz, 2006: 317).

Görsel 12. Resmi pul.

Görsel 13. Resmi pul.

Görsel 14. Resmi pul.

c. **Sürekli Posta Pulları:** Çeşit ve miktar itibarıyla, çok fazla sayıda bastırılan ve genellikle iki renk içeren, günlük posta ücretlerinin ödenmesinde kullanılan pullardır (Tarlakazan, 2017: 342).

Görsel 15. Vedat Tek (Mimar).

Görsel 16. Kore Savaşı anısına.

d. **Anma Pulü:** Bir kişiyi veya olayı yâd etme amacı taşıyan, üzerinde kişiye veya olaya ait vurgulayıcı görsellerin yer aldığı, bazen de propaganda gayesiyle oluşturulan pullardır. Anma pulları bazen bloklar halinde de bastırılmaktadır (Düzenli ve Kavuran, 2004: 197).

Görsel 17. İstanbul'un Fethi.

Görsel 18. Kut-ül Amare Zaferinin 100. Yılı.

e. **Yardım Pulları:** Şefkat pulları olarak da isimlendirilen bu pullar, hayır kurumlarının asgari faaliyetlerini yürütebilmeleri gayesiyle, kendi adlarına bastırdıkları ve satışa sundukları pul türüdür (Bakmaz, 2016: 30).

Görsel 19. THK yardım makbuzu.

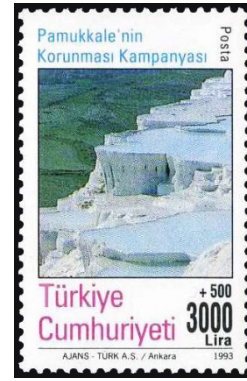
f. **Artı Değerli Pullar:** 09.06.1958 tarih ve 7127 sayılı yasa gereği, PTT AŞ'nin yılda iki defa 300.000 tiraj ile çıkardığı ve yıl sonunda pulun üzerinde yazan ek gelirin %25'ini Çocuk Esirgeme Kurumuna, %75'ini de Kızılay'a aktardığı pul türüdür (Düzenli ve Kavuran, 2004: 198).

Görsel 20. Yunus Emre.

Görsel 21. Lokomotifler.

Görsel 22. Pamukkale.

2. 4. 2. Şekillerine Göre Pul Türleri

Sınırlı kullanım alanına sahip olan pullar, çeşitli görseller içermektedir. Bazen, tasvir edilmek istenen tema standart *dikdörtgen* kalıba sığdırılamayabilir. Bu nedenle, form oluşturulurken konu bütünlüğüne uygun olarak zaman zaman farklı geometrik şekiller kullanılabilir (İnce, 2017: 28). Pullar, biçim itibarıyla 2'ye ayrılır. Bunlar: dörtgen ve dörtgen olmayan pullardır. Kareye yakın olarak tasarlanan dörtgen pullar, portföyün¹ çoğunluğunu oluşturur. Dörtgen olmayan pullar ise daha çok yuvarlağa yakın üçgen, altıgen veya sekizgen olarak tasarlanır (Tamer, 2014: 10-11). 1898 yılında, Osmanlı İmparatorluğunun bastırdığı Teselya Ordusu Posta Pulları, dünyanın sekizgen formda bastırılan ilk posta pulları olmuştur (Çelik, 2008: 34).

Görsel 23. Sekizgen pul.

Görsel 24. Köşegen pul.

Görsel 25. Kalp şekilli pul.

1 İçerisinde değerli kâğıtların ve pulların yer aldığı özel tasarım dosyalardır.

Görsel 26. Altıgen pul.

Görsel 27. Daire pul.

Günümüzde swarovski taşlı, altın kaplama, 3 boyutlu, kabartmalı, polimer veya plastik maddeden üretilen pulların yanı sıra bitter, okaliptus ve çikolata aromalı kâğıtlardan elde edilen kahve kokulu pullar da bastırılmıştır. 1973 yılında Bhutan Krallığı *Bhutan Talking Stamps* adıyla fonograf bir pul bastırmıştır. Çelik folyo üzerine tasarlanan bu pul, gramafon yardımıyla çalınabilmektedir. Alışılmış görseleğe eklenen işitsel fonksiyon ile pul tarihinde çığır açan uygulama, pullarla ilgili farklı tasarımlara da ilham kaynağı olmuştur. 21.yy'da İngiltere Kraliyet Postası, tag veya karekod özelliğine sahip akıllı pul tasarlamıştır. Akıllı telefonlara yüklenen uygulama yardımıyla, karekod okutulmakta ve pula yüklenen bütün bilgiler ekrana gelmektedir (Toker, 2013: 40-49).

Görsel 28. Bhutan Talking Stamps.

Görsel 29. Dinazor serisi T-REX lenticular baskılı 3D pul.

Görsel 30. Google Play veya PTT AR uygulamasıyla çalışan Türkiye'nin ilk görüntülü ve sesli pulu.

Görsel 31. Altın pul Stephenson'ın Lokomotif (1825) Stockton ve Darlington demiryolu.

2.5. Pulların İşlevsel Yönü

- Ansiklopedik Hafıza:** Birleşik Krallık ve İrlanda da bulunan Britanya Kütüphanesinde, 1662 tarihi itibarıyla

basılı bulunan tüm yayınlar ve eserler, derleme kanunu kapsamında arşivlenmektedir. Eserler arasında 8 milyon pul ve sayısız filateli malzemesi de yer almaktadır (Bezirci, 2018: 239).

Görsel 32. İstiklal Marşı.

Görsel 33. Yazının anlam ve önemi.

b. Dini İnanç ve Semboller: Pullar, uzun zamandır dini propaganda aracı olarak da kullanılmaktadır. Vatikan, pullara yüklediği misyonla; papalık arması, portreler, Codex Justinianus gibi tasvirleri, tarih boyunca pullarda kullanmış ve Hristiyanlığı kabul eden toplumlara subliminal içerikli mesajlar vermiştir (Stoetzer, 1953: 8). Birleşmiş Milletlerin 2020 yılını, bitki sağlığı yılı olarak ilan etmesiyle birlikte Vatikan, *İlk Hristiyan Devlete Ziyaret* başlığıyla imgesel bir pul bastırmıştır. Pulun üzerinde Ermeni soykırımı anıtı olarak nitelendirdikleri ve değer atfettikleri anıt, dua eden Hristiyan din adamları, Hz. Nuh'un Gemisi şeklinde tasarlanan saksı ve bu saksıya dikilen ağacın sulanması tasviri yer almaktadır (Armenpress.am, 2020). 2021 yılının mart ayında, *Kürt Bölgesel Yönetimi*, Papa Francis'in Irak'a ziyaretini anmak amacıyla, pul bastırmaya yönelik bir girişimde bulunmuştur. Basılması düşünülen pullar, altı farklı tasarımdan oluşmaktadır. Tasarımların birinde Türkiye'nin birçok vilayetinin, Irak topraklarına dâhil edildiği bir harita resmedilmiştir (Duz, 2021). İlgili yönetim, tasarımların resmi olarak doğrulanmadığını, sadece sanatçı çizimi olduğunu belirten bir açıklamada bulunmuştur. Ayrıca Şeâir-i İslâm'iyeyi temsil eden medrese, türbe, külliye ve camii gibi eserler de propagandadan münezze tutularak pullarda neşredilmiştir.

Görsel 34. Vatikan'ın Hristiyan devlete ziyareti.

Görsel 35. Kâbe-i Muazzama.

c. Ekonomik Yönü: Pullarda kullanılan görseller, ülkelerin iktisadi ve teknolojik gelişmişliğini göstermek amacıyla da kullanılabilir. Ülkelerin, tarihi gelişimlerine bakıldığında sanayi, tarım, hayvancılık, maden, turizm vb. potansiyellerine ilişkin veriler elde edilebilir (İnce, 2017: 42). Erken dönem pullarında özellikle, ülkelerin ekonomik potansiyellerini ön plana çıkaran görseller kullanılmaktadır.

Görsel 36. 10. Madencilik Kongresi.

Görsel 37. Enerji tasarrufu temalı pul.

d. Siyasi Yönü: Pullar, çoğunlukla bağımsızlığın ve siyasi egemenliğin göstergesi olmaktadır. Bağımsızlığını ilan eden devletler, pullarda ve paralarda bağımsızlığını tasvir eden ulusal öğeleri kullanmaktadır (Yazıcı, 2016: 99). Bir ülkenin, tam bağımsızlığı ancak bayrak, para ve pul üçlemesiyle sağlanabilmektedir (Say'dan aktaran Düzenli ve Kavuran, 2004: 189). Fransız Ticaret Bakanı Mesureur, 1892 yılında bir rapor yayınladı. Raporda, bir ülkenin ulusal karakterinin ve hüküm süren siyasi rejiminin, pullarda yer alan görsellerle mantıklı bir ilişkisinin olduğunu belirten bir açıklamaya yer verildi (Ferreira, 2006: 38). 1945 yılında, ABD Sovyet Hükûmetine karşı Türkiye ile yakınlaştı ve ABD donanmasının en büyük gemilerinden biri olan Missouri Gemisi 1946 yılında Türkiye'ye geldi. Halkta heyecan uyandıran bu gelişme karşısında, caddelere bayraklar asıldı ve olayı anlatan posta pulları bastırıldı (Ertem, 2013: 176). Ayrıca, bağımsızlığını ilan eden bir ülkenin pullarının satın alınması o ülkenin, siyasi olarak tanındığı anlamına gelmektedir.

Görsel 38. Kıbrıs Barış Harekâtı.

Görsel 39. Missouri Gemisinin gelişi (1946).

e. Kültürel Yönü: Pullar, taşıdıkları ekonomik değerlerin yanı sıra, kültürel gösterge olma vasfına da sahiptir (Yılmaz, 2019: 232). Pulların kültürel yönü, basıldığı ülkenin kendine has niteliklerinin yansıtılması bağlamında önem taşımaktadır.

Görsel 40. Halkoyunları (Halay).

Görsel 41. Yörüklerin kültür ve gelenekleri.

f. Propaganda Yönü: Dünya'nın birçok ülkesinin siyasi, ekonomik ve sosyolojik incelemelerinde para ve pul gibi görseller üzerinden, bilinçaltına mesaj telkin edildiği yönünde çıkarımlarda bulunulmuştur. Özellikle, iktidara gelen hükümetlerin sıklıkla başvurduğu propaganda araçlarının başında, pullar gelmektedir. Hükümetler, genellikle kendi iktidarlarını, önceki siyasi oluşumlarla karşılaştırırlar. Diğer siyasi aktörlerin hata ve noksanlıklarını vurgulayan yıpratma yönlü davranışları kullanarak, egemen gücün kendileri olduğunu gösterme gayreti içerisine

girerler. Kullandıkları simge ve semboller üzerinden de halkı manipüle etmeye çalışırlar (Elal, 2018: 122).

Görsel 42. Marmaray projesi.

Görsel 43. Ak Partinin 15.Yılı.

g. **Sanatsal Yönü:** Pullar, insanların yaşam tarzını estetik açıdan ele alan sanatsal nesnelere. Gelenekselin korunmak suretiyle geleceğe taşınması, sanatın önemli bir işlevi olarak düşünülebilir (Begiç ve Çelebilik, 2015: 270).

Görsel 44. Selvi boylum al yazmalım filmi pulu.

Görsel 45. Film-san pulu.

h. **Eğitsel Yönü:** Bireyin, görsel okur-yazarlık becerisi kazanmasında pulun önemli bir etkisinin olacağı düşünülmektedir (Bakmaz, 2016: 37). Son 25 yılda yapılan birçok çalışmada pulların, ilk ve orta öğretim kurumlarında, eğitim aracı olarak kullanılması gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Anameriç, 2018: 596).

Görsel 46. Türkçenin resmi dil oluşunun 700.yılı.

Görsel 47. Dünya okuma yazma yılı.

i. **Yardımlaşma ve Dayanışma Yönü:** Olası felaketlerle karşılaşılması durumunda, devletler yardım amaçlı pul bastırabilmektedir. 1911 yılında, yoksullukla mücadele kampanyası yürüten Portekiz, ilk defa posta pullarına artı değer ilave ederek, finansman sağlama yoluna gitmiştir (Ferreira, 2006: 118). Rumların uyguladığı ambargo neticesinde, siyasi ve ekonomik yaptırımlara maruz kalan Kıbrıslı Türklerin durumunu değerlendirmek amacıyla Bakanlar Kurulu toplantısı düzenlendi. 7 Ocak 1964 ve 12 Eylül 1964 tarihli toplantıda, ağır yaptırımlarla karşı karşıya kalan Kıbrıslı Türklerin, ekonomik ihtiyaçlarını teminen *Kıbrıs'a Yardım Pulu* bastırılması ve bütün yurtdışı satışa sunulması yönünde karar alındı. Kızılay başta olmak üzere birçok kurumun ve derneğin girişimiyle bastırılan

bu pullar, bütün yurttan satışa sunuldu (Keser, 2013: 49).

Görsel 48. İnsan hakları konulu pul.

Görsel 49. Kadınlar anısına.

j. Tarihsel Yönü: Geniş anlamda yapılan tanımlamaya göre pul, tarihi evrak statüsünde konumlandırılmış belge olarak yorumlanmaktadır (Ferreira, 2006: 11). Sosyal bir bilim olan filateli, çeşitli dönemlere ait izlenimleri görselleştirerek tarih bilimine yardımcı olmaya çalışır.

Milli Mücadele döneminde işgal edilen Adana, Balıkesir, İstanbul ve İzmir gibi vilayetleri görsel olarak tasvir eden pulların bastırılması ve üzerine *Milli Mücadele Hatırası* ibaresinin yazılması yönünde karar alındı (Yurtoğlu, 2015: 53).

Görsel 50. Truva Atı.

Görsel 51. Milli Mücadele ibareli pul.

k. Tıbbi Uygulama Yönü: Son yüzyılda, kalp rahatsızlıklarının tedavi edilmesi amacıyla, ilaç yapımında etken madde olarak kullanılan bitki türleri, 22 farklı ülkenin posta pullarında görsel olarak kullanılmıştır (Ataman, 2010: 55).

Görsel 52. Kanserle mücadele.

Görsel 53. Şifalı bitkiler (Civanperçemi).

l. Küresel ve Çevresel Değişim Yönü: İnsanların bir arada yaşamaya başlamaları zaman içerisinde bazı kentsel sorunlara sebebiyet vermektedir. Nüfus artışı, çarpık yapılaşma, yeşil alanların yetersizliği, zehirli gazlar ve hava sirkülasyonunun yetersizliği gibi değişkenler; küresel ısınma başta olmak üzere, biyoçeşitlilikte azalma, erozyon, rekolte düşüklüğü, su sorunları, meteorolojik hadiseler (ani yağışlar, fırtına, kasırga, uzun süreli kuraklık vb.) bilinçsiz enerji tüketimi ve kontrolsüz kaynak kullanımı gibi sorunları ortaya çıkarmaktadır. Devlet mekanizmaları, dünyayı ve insanlığın geleceğini tehdit eden küresel krizlere karşı, vatandaşlarına; ekosistem, eğitim ve sürdürülebilir enerji kaynakları konularında bilgilendirmelerde bulunmaktadır. Dolayısıyla bu süreçte, küresel değişimlere vurgu yapan ve yeşil etik politikalarını benimsetmeye çalışan görseller üzerinden, kitlesel bilinç oluşturulmaya çalışılmaktadır (Brunn, 2017: 131).

Görsel 54. Ormanlarımızı koruyalım.

Görsel 55. Dünya Çevre Günü denizlerimizi koruyalım.

m. İletişim Yönü: Posta hizmetlerinde pul kullanımı, uygulama itibariyle 200 yıla yakın bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte milyonlarca insan pullara muhatap olmuştur. Belirli görseller içeren pullar, etkileşime geçenleri etkileyerek farklı bir izlenim bırakmaktadır. Pullar dolaylı iletişim fonksiyonunun yerine getirilmesinde ve bireylerarası iletişimde de önemli bir misyonun yüklenicisi konumundadır.

Silivri Cezaevinde yatan emekli bir askerın, mecliste grubu bulunan siyasi bir partinin genel başkan yardımcısına mektup göndermesi üzerine, farklı bir polemik yaşandı. Zarfa yapıştırılan pulların birine entegre edilen parçada *daha adil bir dünya için yanımda ol* ifadesi yer aldı. Bunun üzerine ilgili vekil, pulun üzerinde yazan ibarenin ne anlama geldiğini ve pul üzerinden özel olarak ne anlatılmak istendiğini sorgulayan bir soru önergesini meclise sundu (Umutoran.com, 2013).

Görsel 56. Adil dünya pulunun orijinali.

Görsel 57. Posta arabaları ve posta araçları.

2.6. Kişisel Pul

Posta idaresine kaynak sağlamak ve pulculuğa yeni bir boyut kazandırmak amacıyla 25 Ekim 2005 tarihinde uygulamaya alınan bir hizmettir. Bu hizmetten hem gerçek hem de tüzel kişiler yararlanabilmektedir (Daldal, 2020: 74). Bastırılan pulların posta işlemlerinde kullanılmasında herhangi bir yasal sınırlama söz konusu değildir. Uygulamanın, pul piyasasına zarar verdiğini düşünen koleksiyonerler konuya biraz temkinli yaklaşmaktadır. Mahremiyet içerme ihtimali olan bu tür nesnelere, koleksiyon objesi olarak kullanılamayacağı yönünde düşüncelerini dile getirmektedir (Arman Arıkan, kişisel görüşme, 12 Ağustos 2020).

Görsel 58. Kişisel pul örnekleri.

Görsel 59. Kişisel pul örnekleri.

Görsel 60. Kişisel pul örnekleri.

Görsel 61. Kişisel pul örnekleri.

2.7.Çocuklara Sorumluluk Bilinci Aşılarda Pullar

Çağrışımsal karmaşa, nesnelere arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların görülmesine olanak tanıyan ve fark edebilme yeteneğini geliştirir (Tuna, 2006: 24). Gelişme çağındaki çocuklara pul biriktirme alışkanlığı kazandırmak; çocukların imgesel dünyalarını, kavramsal realiteyle inşa etme anlamı taşır. Koleksiyon kültürü edinen çocuklarda sorumluluk ve sahiplenme hissi aktifleşir. Çocuklar zamanla, pedagojik gelişimlerine pozitif yönde etki edecek bir takım davranışlar edinir. Bu sayede çocukların keşfetme, tanıma, tanımlama, öğrenme, anlam yükleme, hayal kurma, yorumlama ve koruma becerileri gelişmiş olur. Çizgi film karakterlerinin yer aldığı görselleri pullarda kullanmak, belki de pullarla kurulabilecek etkili bir bağın ilk düğümü olabilir.

Posta pullarının değişimini olanaklı hale getiren uygulamalara birkaç ülkede rastlanmaktadır. Okullarda yapılan değiş-tokuş aktivitesi, bireylerin filateli malzemesine erişimini hızlandırmakta ve karmaşık alışveriş ilişkisi içerisinde sosyalleşmelerine olanak tanımaktadır (Ferreira, 2006: 86). Ayrıca Londra Posta Müzesinin girişimiyle kurulan interaktif atölyelerde, ilk ve orta dereceli okullarda okuyan öğrencilere, filateli ve pulculuk konularında müfredata uygun, ücretsiz eğitim olanağı sunulmaktadır (The Postal Museum, 2017: 4). Türkiye’de yapılan bir tez çalışmasında, sosyal bilgiler dersinin 15 saatlik kısmında para ve pullar materyal olarak kullanılmıştır. İki farklı grup üzerinden yürütülen çalışmada 1. grubun dersleri para ve pullarla 2. grubun dersleri ise sadece ders kitabı üzerinden işlenmiştir. Araştırma sonunda; 1. gruba dâhil olan öğrencilerin derse tam katılım sağladığı, soru sorma ve merak etme duygularının geliştiği, testlerde yüksek başarı sağlandığı ve başarı oranında anlamlı bir artışın olduğu sonucuna varılmıştır (Bakmaz 2016: 67-73).

Görsel 62. Hayvanları tanıyalım.

Görsel 63. Ceviz ile Karınca.

Görsel 64. Nasreddin Hoca.

2. 8. Pul Kalpazanlığı

Spiro kardeşler, tarihte bilinen ilk pul kalpazanlarından olup, 1864 yılından 1880 yılına kadar geçen sürede 400 farklı türde pulu, kendilerine ait litografi basımevinde bastırarak, Hamburg başta olmak üzere, tüm Avrupa coğrafyasına dağıtmıştır. Profesionellikten biraz uzak olan ve dikkatli bakınca sahte olduğu anlaşılan bu pullar hemen hemen bütün eski koleksiyonlarda bulunabilmektedir (Morgan, 2015: 263). 24 Şubat 1942'de Fransız Gümrüğü, ender bulunan pulların yer aldığı bir zarfı inceledi. Tetkik sonucunda, bu pullardan 18'inin gümrüğe beyan edilmediği tespit edildi. Dolayısıyla pullarla ilişkili olan Jean De Sperati hakkında yargılanma talebinde bulunuldu. Sperati, pulların sahte olduğunu bu nedenle kendisine ceza verilmemesi gerektiğini söylese de kriminal incelemesi raporu, bunun aksini belgeledi. Rapora istinaden, pulların gerçek olduğuna kanaat getirildi ve bu nedenle Sperati'ye gümrük dolandırıcılığı suçuna yeltenmekten 1 yıl hapis cezası, ayrıca 310.000 frank da para cezası verilmesi uygun görüldü. Temyiz sürecinde pullar tekrar incelendi. Bu defa incelemeye sahtecilik uzmanı Leon Dubus da dâhil edildi. Dubus'un sunduğu raporda ise; pulların orijinallerine inanılmaz derecede benzediği ancak eldeki eserlerin tamamının sahte olduğu sonucu çıktı. Yapılan sorguda Sperati'nin 125 civarı farklı türde damga kullanarak 5000'den fazla eser ürettiği ve ender bulunan pulları da piyasa fiyatının %1'ine sattığı ortaya çıkarıldı. Bunun üzerine B.P.A dünyada, filateli ekseni bir krizin yaşanabilmesi endişesiyle, Sperati'nin tüm koleksiyonunu satın aldı. Mahkemenin ve bilirkişinin, pulların gerçekliği veya sahteliği konusunda tereddüt yaşamaları Sperati'ye uluslararası alanda kötü bir şöhret getirdi (Lowe ve Walske, 2001: 21-23). Fazlasıyla ünlenen Sperati pulculuk ve filateli tarihinde, unutulmazlar arasında yerini aldı. Pul üzerinden yapılan kalpazanlık örneklerine dönem dönem ülkemizde de rastlanmaktadır. Özellikle kayıt dönemlerinde okul yönetimleri, bağış adı altında velilerden para yerine posta pulu talep etmektedir. Bu durumu fırsata dönüştürmek isteyen pul kalpazanları ise ürettikleri çok sayıda sahte pulu bir şekilde piyasaya dâhil etmektedir.

2. 9. Hatalı Basım ve Sahtecilik

PULKO 2005 kataloğunda, varyete² olarak gösterilen ve posta geçmişi görülmeyen RRR nedret ölçülü yaprağın nörfüne pul tüccarları, fahiş bir fiyatlamada bulundular. İlerleyen yıllarda astronomik fiyatlarla koleksiyonlere satılan bu örnekler için hususi bir araştırma başlatıldı. Kapsamlı çalışmada ne Birinci İnönü Emisyonunda ne de Üçüncü İnönü Emisyonunda kâğıt gibi ince varyetenin olmadığı sonucuna varıldı. Parçalanmadan postadan geçen bu örnekler Türk filateli tarihinde uzun yıllar yanılgı oluşturdu ve istemsiz usulsüzlük örneği olarak arşivlerde yerini aldı (Akan ve Kuran, 2019: 332). Resmîyet gerektiren birçok işlemde imzalar, evrak üzerine yapıştırılan pullara tatbik edilmektedir. Bu tür evrakları ele geçiren sahteciler pul nakli yöntemiyle imzalı pulları yerinden alarak, sahte olarak düzenledikleri sözleşme, senet ve satış akdi gibi evraklara yapıştırmaktadır (Aydoğdu ve Ataç, 2011: 59). Evrak sahteciliğinde işleme resmîyet kazandırmak adına en sık kullanılan yöntemlerden biri pul nakli yöntemidir.

2. 10. Koleksiyonculuk

Ücret tatbikinde posta pullarının kullanılmaya başlanması, zamanla pulları takip eden ve toplayan meraklı 2 Bir pulun değişik şekillerde basılması işlemidir. Hatalı basımdan farklı olarak idarenin kontrolünde gerçekleştirilir.

bir kitlenin oluşmasına zemin hazırlamıştır. İlk toplayıcının ünlü nümismatik koleksiyoncusu olan Vetzell olduğu düşünülmektedir. 1860 yılında ilk defa Alfred Potiquet isimli bir meraklı, biriktirdiği pullardan 40 sayfalık bir katalog oluşturmuştur (Kış, 2015: 328). Koleksiyonerlik aynı zamanda finansal bir yatırım modelidir. Tahvil uzmanı Bill Gross 3 milyon dolar değerinde olan *1 cent Z-Grill* pulunu satın alarak ABD'nin tek eksiksiz pul koleksiyoncusu olmuştur (Grijp, 2012: 44). Dünya toplumlarında hobi haline dönüşen pul biriktirme alışkanlığı, yüksek değer ihtiva eden antika pulların günümüze ulaşmasını sağlamıştır. Pulları muhafaza etmek zor bir iştir. Bakım konusunda yetersizlik hisseden koleksiyonerler uzun uğraşlar sonucunda biriktirdikleri pulları, bir süre sonra kültür mirası kurumlarına bağışlamaktadır (Ozeran, 2017: 1).

2. 11. Para Olarak Kullanılan Pullar

Birinci Dünya Savaşı'nın sürdüğü 1917 yılında mali bir kriz yaşandı. Hükümet, ağır savaş giderleri karşısında para bastırarak kaynak bulamadığından, 5 ve 10 paralık kupürleri kartonlara yapıştırarak tedavüle çıkardı. Para pullar, 1 yıl kadar kullanıldıktan sonra tedavülden kaldırıldı (Akyıldız, 2003: 399).

2. 12. Menkul Kıymet Olarak Pullar

Tanıtım, bilgilendirme, kültürel birikim, uluslaşma süreci, bilgi aktarımı, geçmişe tanıklık ve propaganda gibi işlevsel yönüyle bilinen pullar, alışılmışın dışında ekonomik değer ihtiva eden nesnelere olarak da değerlendirilebilmektedir (Elhan, 2017: 87). Genellikle hobi amaçlı geliştirilen ve düşük maliyetli olan pul biriktirme becerisi, bazen beklenmedik bir anda çok pahalı bir yatırım aracına dönüşebilmektedir. Özellikle pul müzayedelerinde bazı nesnelere, tahmin edildiğinden daha fazla ekonomik değer yüklenebilmektedir.

Osmanlı'da ilgi gören pulların ilk tasarımını, ressam olan Sultan Abdülaziz pek beğenmedi. Bunun üzerine pula ait çizimler Paris'te yeni bir baskı tekniği icat eden Mr. Duloz'a gönderildi. Duloz çizimleri yeniden tasarladı ve Poitevin'teki matbaasında yeni bir pul serisi bastırdı. 1867 tarihinde ikinci emisyonunda bastırılan 25 kuruşluk pullardan günümüze sadece 9 tanesi ulaştı. *Duloz Takse* pulu olarak anılan bu nesnelere, günümüzde 80 bin TL'den alıcı bulunmaktadır (Dadyan, 2018: 49). 1980 yılında düzenlenen bir müzayedede İngiliz Guanas'na ait bir pula beklenmedik ölçüde değer biçildi ve açık artırmada 935.000 dolara satışı gerçekleşti (Yazıcı, 2010: 325). Dünya'da beş adet olduğu tahmin edilen ve İsveç ordusundaki askerlerin giydiği ceketleri imgeleyen 1855 tarihli *Treskilling Yellow* (sarı pul), basım hatası nedeniyle eşsiz bir üne kavuştu. Yeşil ton yerine sarı-turuncu bir renk tonuyla bastırılan pulların cari değeri, 2.1 milyon dolardır (Feldman, 1996: 11-13). 1918 yılında ABD'de basımı gerçekleşen ilk havayolu temalı pullarda Birinci Dünya Savaşında kullanılan Curtiss JN-4 Jenny tipi uçak resmedildi. Basımı gerçekleşen pulların yaklaşık 700 tanesinin hatalı olduğu fark edildi ve sadece 100 tanesi kurtarılabildi. *Inverted Jenny* olarak adlandırılan ters uçak temalı pullardan 4'ü, 2005 yılında yapılan bir müzayedede 2.7 milyon dolara satıldı (Amick, 1987: 15). Tek büyük koleksiyon olan ve 19. yüzyılda bir araya getirilen Mauritius pulları ender ve ilkel olduğu için oldukça değerlidir. Üretimin ilk serisinde, görselde *Post Paid* (posta ücreti ödenmiştir) yerine *Post Office* (postane) yazmaktaydı. Sonraki baskılarda ise ilgili ifade *Post Paid* olarak değiştirildi. Ancak pullardaki revizyonun hatalı basım olduğu algısı, pulların mali değerinde ekstra bir artışa yol açtı. Kraliyet Mücevherleri olarak bilinen bu pulların cari değeri ise yaklaşık 2 milyon sterlindir (Chaplin vd., 2004: 600-601). Milli Mücadele Döneminde harbi kaybeden Yunanlılar, geçtikleri yerleri yakarak Anadolu'yu öylece terk ettiler. Bu dönemde, sürşarjlanan ve Bozüyük'teki postaneye sevk edilen Amele Pasaport Pullarının önemli bir bölümü de çıkan yangınlarda tahrip oldu. Günümüze ulaşan 50'ye yakın örneğin üzerinde, Bozüyük veya İnönü damgası bulunmaktadır. Henüz pulların damgasız örneklerine rastlanamadı. Mevcut pullar ise yanmadan önce dağıtıma çıkarılan ve tahminen 40-50 kadar zarfa yapıştırılan pullardan oluşmaktadır. Anadolu Postaları içerisindeki en değerli örnekleri oluşturan bu ender parçalar, günümüzde 75 bin TL'den alıcı bulunmaktadır (Dadyan, 2018: 178; Topaloğlu, 2010). Yaşanan bazı ilginçlikler de pul fiyatlarına yön verebilmektedir. 2014 yılında, koleksiyonerlerin pek de alışık olmadığı bir hadise yaşandı. Henüz, FİFA ile telif anlaşması imzalanmadan bir pul serisi bastırıldı ve tedavüle çıkartıldı. Durumun fark edilmesi üzerine satışlar durduruldu ve kalan pullar ivedilikle toplatıldı. Satış sonrası dolaşımda olan 4TL'lik serilerden her biri bir anda 250 dolardan alıcı buldu (Anfila.org, 2014). Kültür devrimi sırasında tedavüle çıkartılan bir pul serisinde, Çin haritası resmedildi. Görselde yer alan ve Çin'in 23. eyaleti olan Tayvan, farklı bir renge boyanarak bağımsız bir ülke gibi gösterilmeye çalışıldı. Durumun fark edilmesi üzerine satışlar durduruldu ve kalan pullar aynı gün ivedilikle toplatıldı. 2010 yılında Hong Kong'da düzenlenen bir

müzayedede erişilemeyen bu pullardan biri 475 bin dolara satıldı (Yardley, 2015: 80).

Görsel 65.Duloz basımı 20 para. **Görsel 66.** The British Guiana One Macenta. **Görsel 67.**The Treskilling Yellow.

Görsel 68. Inverted Jenny.

Görsel 69. Mauritius Post Office.

Görsel 70. Mao'nun Kültür Devrimi archive.

Kolayca yırtılabilen ve genellikle dayanıksız malzemelerden üretilen pulları muhafaza etmek güç ve sabır gerektirmektedir. Pulların kısa ve geçici ömürlü olmaları efemeral³ özelliğe sahip olmalarından ileri gelmektedir (İnceoğlu, 2019: 158). Isı, ışık, toz, nem, vb. fiziki değişkenler pulun kalitesini ve dayanıklılığını etkilemektedir. Zamanla pulların üzerinde sandık lekesi *tilki izi* olarak tabir edilen sararmalar oluşabilmektedir. Sararmaya maruz kalan pulun ivedilikle albümden uzaklaştırılması gerekmektedir. Zamklı yüzeyde oluşan deforme, parmak izi, incelme, kırılma ve sandık lekesi *tilki izi* değerli ve kaliteli bir pulu, damgalı bir puldan daha değersiz bir hale getirebilmektedir.

Pulların değerli hale gelmesinin temel ölçütü nadide bulunması ve zamana karşı gösterdiği dirençtir (Nilaiş, 2015: 36). Ekonomik potansiyel ihtiva eden pulların değerli olmasında sıralanan ölçütler şunlardır: (Johnson, 1980: 22-23; Nol, vd., 2001: 98; Roberts, 2007: 81-84)

- Çok düşük tirajda basılmalı ve nadir bulunmalıdır.
- Portföyde yer alan pullarda numara olmalıdır.
- Zamklı yüzey temiz ve hasarsız olmalıdır.
- Dış çerçevede bulunan danteller noksansız ve muntazam olmalıdır.
- Pulun yüzeyinde katlanma, incelme, aşınma, sararma, sandık lekesi ve toplu iğne izi olmamalıdır.
- Pullar, posta hizmetlerinde veya zarflarda kullanılmamalı ve damgasız olmalıdır.
- Küflenme ve küf kokusu olmamalıdır.
- Ayrıca hatalı basım bazen pullara astronomik değer yüklemektedir.

³ Kütüphane ve arşiv malzemesi olma özelliğini taşıyan kısa ömürlü, geçici eşyaları ifade etmektedir.

Pullarda değer tespiti genellikle uzman kişilerin yapmış olduğu numaralandırma ve tarihlendirme yöntemiyle yapılmaktadır. Bilinenin aksine, filatelide nadir rastlanan nesnelere yatırımcılardan çok özel koleksiyoncular ve sergiciler rağbet etmektedir. Çünkü ortalama bekleme süresi 24 yıla varan Labuan benzeri pullar, yatırım amaçlı düşünenler için hiç de cazip sayılmamakta, yatırımlık tercihlerde daha çok kısa vadede kazanç sağlayacak nesnelere, ön plana çıkmaktadır (Herendeen ve While, 2013: 93). Diğer koleksiyonlarda olduğu gibi pul nesnelere de finansal piyasalardaki çalkantılı dönemlerde, nispeten güvenli bir yatırım limanı olarak görülebilmektedir. Enflasyona karşı oldukça dirençli olan bu nesnelere, fiyat hareketliliği durumunda diğer yatırım araçlarına nazaran daha iyi bir koruma sağlamaktadır (Dimson ve Spaenjers, 2011: 445).

Ekonomik değer taşıyan pulların uygun koşullarda saklanması ve orijinalliğini muhafaza edecek biçimde korunabilmesi için alınması gereken tedbirler şu şekilde sıralanabilir; (Johnson, 1980: 27-29; Roberts, 2007: 84)

- Pullar yüksek koruma sağlayan albümlerde, cam veya nane sayfalı dosyalarda muhafaza edilmelidir.
- Pul albümünü dik konumda tutulmalıdır.
- Yılın belirli dönemlerinde pulların yerleri değiştirilmeli ve hava sirkülasyonu sağlanmalıdır.
- Pulların arasına belirli mesafede boşluk bırakılmalıdır.
- Pullara dokunulmamalı tüm işlemlerde pul maşası kullanılmalıdır.
- Üzerinde damga veya sandık lekesi bulunan pullar, kesinlikle farklı bir albüme taşınmalıdır.
- Pullar havid denilen, neme dirençli veya şeffaf selofan zarflarda saklanmalıdır.
- Pullar %65'den daha az bağıl nem içeren bir ortamda, 18 °C'nin altında muhafaza edilmelidir.

Pulları muhafaza etmek zor bir iştir. Pulların öncelikle nemden ve fazla ışıktan korunması gerekmektedir. Efemeral özelliğe sahip olan pul nev'i değerli kâğıtlar, sandık lekesi *tilki izi* gibi minik sararmalar karşısında direnç zafiyeti göstermekte ve temel özelliklerini yitirebilmektedir. %100 koruma sağlayamayan olası tedbirler, pul nev'i materyallerin çok daha uzun süreler dayanabilmesine olanak tanımaktadır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Türkiye'de pul ve filateli konularında yapılmış oldukça sınırlı sayıda çalışma mevcuttur. Yapılan çalışmalarda daha çok, pulun işlevsel yönü ön plana çıkmaktadır. Tanıtım, bilgilendirme, turizm, ideolojik söylem, propaganda, toplumsal değişim, kadın figürleri, milli kimlik, kültürel oluşum ve sanatsal iz düşünüm gibi konuların yer aldığı anlatımlar, neredeyse literatürün bütünü oluşturmaktadır. Pulları iktisadi bir olgu olarak ele alan ve sektör içerisinde çok yönlü değerlendiren yaklaşımları sadece batı literatüründe izlemektediriz.

Gelber (1992) çalışmasında ilk başlarda kadın ve çocuklarda ilgi uyandıran ve hobi amacıyla geliştirilen pul biriktirme merakının, erkekler tarafından keşfedilmesiyle yeni yüzyılın başından itibaren pul piyasasının oluştuğuna değinmiştir. Pul koleksiyonculuğunun yoğun bir piyasa temelli alt kültür oluşturduğuna dikkat çeken Gelber profesyonel bayilerin belirli bir iş piyasası oluşturarak süreli yayınlar ve kataloglar çıkmaya başladıklarını belirtmiştir.

Takezawa (2009) çalışmasında pul getirileri ile hisse senetleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Pulların enflasyon karşısında daha dirençli olduğunu bazen de beklenmedik etkiler sergilediğine değinmiştir. 1900 yılı itibarıyla pul fiyat endeksinin yıllık nominal % 7,0'lik bir getirisinin olduğuna değinen Takezawa bazı dönemlerde ise oldukça yüksek getiri elde edildiğine vurgu yapmıştır. Gerçek pul iadesi serisi problemi çözdükten sonra, bu getiri oynaklığının tahvillere göre çok daha yüksek ve hisse senetlerine daha yakın olacağı sonucuna varılmıştır.

Satchell ve Auld (2009) çalışmasında 1900'lerin başlarından itibaren pul koleksiyonculuğunun gittikçe önem kazandığını 1960'lı ve 1970'li dönemlerde ise zirveye ulaştığını belirtmiştir. Ayrıca 1966 yılının Ağustos ayında bastırılan yeni ve nispeten sınırlı bir pul için Londra'da ayaklanmaların çıktığına değinilmiştir.

Dimson ve Spaenjers (2011) çalışmasında hazine bonosu, devlet tahvili, hisse senedi ve pulları karşılaştırmıştır.

127 İngiliz pulu üzerinde yaptığı araştırmada, nominal fiyatla başlayan ve zamanla fiyattaki artış eğilimi devam eden pulların birkaç yıl gibi bir sürede en azından nominal değeri nispetinde katlandığını belgelemiştir. Hatta 1970'lerde, pul fiyatlarında üç kattan daha fazla bir reel artış gözlenmiştir. Sonraki dönemlerde de büyük artışlar tekrar etmiştir. Diğer tüm varlık kategorilerinden daha iyi performans sağlayan pulların sadece hisse senedinden daha aşağı bir getiri sağladığı yargısına varılmıştır.

Wynne Michael (2019) çalışmasında dolaylı olarak pullara değinmiştir. Kıyıya yakın oturan, tarım ve çiftçilikle geçinen köylülerin, denizden topladıkları yosunları, makro algler deniz yosunları üzerinedir görüşüyle, toprağı zenginleştirmede kullandıklarını ve rekolte artışı sağladıklarını pullar üzerinden anlatmışlardır.

4. BULGULAR

Popüler hobilerden olan profesyonel pul koleksiyonculuğu, pahalı bir uğraş olmanın yanı sıra dünya genelinde 350 milyondan fazla insanın ilgisini celp eden yeni bir trend konumundadır. Filateliye ve pul emisyon programına ait temel bilgiler aşağıda yer alan tablo 1. ve tablo 2.'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Ülkelere Ait Filateli İstatistiği (2020 Yılı Verilerine Göre Hazırlanmıştır)

Ülkeler	Nüfusu (milyon)	Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması	Filateli Dernek ve Kulüp Sayısı	Filatelist Sayısı	Mezat Sayısı (Aylık)
A.B.D	331.002.651	1.	70	1,45 Milyon	45
Almanya	83.149.300	4.	120	3,5 Milyon	50
Avusturya	24.140.800	15.	51	1,2 Milyon	40
Çin	1.436.962.790	3.	137	30 Milyon	60
İngiltere	67.801.712	5.	207	20 Milyon	105
İsviçre	8.627.126	13.	136	670 Bin	54
Japonya	126.476.591	7.	270	30 Milyon	80
Türkiye	83.154.997	16.	13	20 Bin	4
Yeni Zelanda	4.951.500	14.	192	450 Bin	66

Kaynak: Yazar tarafından ilgili literatürden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere ait istatistik veriler üzerinden yapılan değerlendirmeye göre; nüfusun tek başına ölçüt alınamayacağı, nüfus ile birlikte ekonomik gelişmişlik düzeyinin de koleksiyoncu sayısına etki ettiği çıkarımında bulunulmuştur. Ayrıca, sosyoekonomik yapıyla direkt ilintili olan koleksiyonculuğun, daha çok ekonomik kaygı düzeyi düşük olan toplumlarda yaygın olduğu bu nedenle, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde filateli konusunda kayda değer bir ilerleme katedilemediği yargısı gelişmiştir. Filatelinin daha çok refah seviyesi yüksek olan ülkelerde, ilgi odağı olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 2. Türkiye'nin Son 6 Yıla Ait Pul Emisyon Programı ve Tirajı

Yıllar	Emisyon Sayısı	Anma Pul Serisi	Sürekli Pul Serisi	Resmi Pul Serisi
2015	33	4.255.000	28.710.000	46.400.000
2016	32	3.657.000	60.000.000	72.000.000
2017	29	3.400.000	34.000.000	48.000.000
2018	32	3.400.000	20.150.000	42.000.000
2019	33	4.050.000	43.300.000	27.800.000
2020	22	2.600.000	27.000.000	25.000.000

Kaynak: PTT Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde yer alan *Posta* başlığındaki *Pul ve Filateli* alt sekmesinin *Emisyon Programı* verilerinden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 2. üzerinden yapılan çıkarımda; sürekli serilerde ve resmi pullarda tirajın oldukça yüksek olduğu,

anma serisinde ise beklenen seviyenin nispeten yakalandığı anlaşılmaktadır. Emisyon sayısındaki fazlalık ve seri çeşitliliği, filateli ve koleksiyonculukla meşgul olan camianın yakındıkları temel konular arasında yer almakta ve Türkiye'deki toplayıcılık faaliyetlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

5. TARTIŞMA

Profesyonel pul koleksiyonculuğu, yüksek maliyet gerektiren lüks bir tüketim biçimidir. Bu nedenle, pul piyasasının bir diğer belirleyicileri varlıklı bireylerdir. Genel beklenti, varlıklı bireylerin servetlerindeki değişikliklerle piyasayı yönlendirmeleri ve piyasanın hayat bulmasıdır. Pul koleksiyonculuğu neredeyse rakipsiz bir yatırım aracıdır. Penny değerinde olan bir nesne on yıl sonra pound olarak fiyatlandırılabilir (Dimson ve Spaenjers, 2011: 245; Johnson, 1980: 16). Bazı şirketler ana faaliyet alanlarının yanında koleksiyon ürünleriyle de meşgul olmaktadır. Günümüzde, antika grubuna dâhil olan metalleri, belirli bireylerin veya şirketlerin yatırım amaçlı, satın aldığı bilinmektedir. Her yaş grubundan birçok bireyin ilgi gösterdiği müzayedelerde, meraklı bakışların arkasında çeşitli pullar, cari değerinin misliyle üzerinde alıcı bulunmaktadır. Uzun vadede yüksek getiri sağlayan pullar, dönem dönem ülkelerin de finansal gündemlerini meşgul etmektedir. Filatelistlerin eleştirdikleri konulardan biri de pullara yatırım yapanların, pullar hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmamaları ve pulları sadece ticari bir meta olarak algılamalarıdır.

Para ve sermaye piyasalarında döviz, altın, hisse senedi ve tahvil gibi klasik yatırım araçlarına alternatifler oluşturulmuştur. Kısa veya uzun vadeli yatırımlarda gümüş, platin ve demir gibi değerli madenler tercih edilirken alternatif pazarlarda otomobil, tablo, halı, şarap ve pul gibi metaller tercih edilmektedir.

Pulların parasal değerini tespit etme aşamasında genellikle nesnenin; basılan ilk örneği oluşturması, tarihi bir sürece tanıklık yapması, az sayıda basılması, hatalı basım, nadir bulunması ve belirli gerekçelerle toplatılması gibi değişkenler etkili olmaktadır. Osmanlı dönemine ait Ay Yıldızlı Pullar, Amele Pasaport Pulu, Duloz Takse. Cumhuriyet Dönemine ait Adana Hatırası Serisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Serisi ve Cenova Takse gibi pullar, değerli koleksiyonlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla sadece pahalı ve ender bulunan filateli ürünlerini değerli kabul etmek, tahmin edilemeyecek düzeyde bir yanılma oluşturmaktadır. Kısa süre önce basılan bir pul, bir müddet sonra cari fiyatının çok üzerinde bir fiyatla pazarda alıcı bulabilmektedir. Efemeral nitelik ve posta hizmetlerinde pul kullanımı, basılı olan yüzlerce nesnenin bir anda hızlı bir biçimde tükenme eğilimine girmesine neden olmaktadır. Doğal sürece tabii bir pul, ortalama 15 yıl kadar bir zamanda, nadir pul kategorisine girmeye aday konumdadır.

Çocukların pedagojik gelişimlerine olumlu etkileri olduğu düşünülen pul hobisinin dikkat dağınıklığı, hırçınlık, öğrenme ve odaklanma gücünün gibi birçok semptomu ortadan kaldırdığı ve terapi etkisiyle zihni dinlendirdiği kanısı hakimdir. Pul hobisi çocuğa, eğitsel yetkinlik becerisi kazandırmanın yanı sıra, geleceğini teminat altına alan bir yatırım aracı olarak da düşünülebilir. Pul biriktirme alışkanlığı kazanan bir çocuk 15-20 yıllık bir süreçte, birçok ihtiyacını tedarik edecek parasal bir servete de dolaylı yoldan sahip olmuş olur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dijitalleşmeyle birlikte posta alanında yapısal dönüşümler gerçekleşmiştir. PTT AŞ. 25 Ağustos 2011 tarih ve 28036 sayılı yazı gereği Kayıtlı Elektronik Posta *KEP* uygulamasına geçmiş ve bu sayede, elektronik ortamda karşılığı olan yazışmalara hukuki geçerlilik kazandırılmıştır. Bunun yanı sıra PTT merkezlerinde kullanılan ücret alma makineleri ve tüzel kişilerce kullanılan ücret ödeme makineleri de posta sektöründeki iş ve işlemleri hızlandırmıştır. Posta hizmetlerinde pul kullanımını önemi oranda sınırlandıran mevcut uygulamalar, pulları koleksiyon nesnesi boyutuna indirgemekte ve ilerleyen zamanlarda pulların rafa kaldırılma ihtimalini güçlendirmektedir. Konu hakkında farklı görüşler sunan filatelistler; genel olarak teknolojiye yaşanan ilerlemeyi olumlu değerlendirmektedir. Standart formlardan bağımsız oluşturulan tasarım örnekleri, mevcut toplayıcıların yanı sıra sosyal medya araçlarını kullanan hedef kitleler üzerinde de olumlu etkiler uyandırmaktadır. Pozitif yönlü gelişmeler, yakın zamanda, dikey yönlü bir sektörel büyüme trendinin yakalanmasına da olanak tanımıştır. Son çeyrekte pullarla ilgili yapılmış olan tasarım örnekleri, aslında ortaya atılan tezi doğrular niteliktedir. Farklı üretim teknolojileriyle oluşturulan tasarım çalışmaları, filateli nesnelere fiziki direncini arttırmakta ve ekonomiyeye önemli düzeyde katkı sağlamaktadır.

Alanında uzmanlaşmış koleksiyonerler ve bağımsız pul değerlendirme uzmanları, pulların mali değerlerini tespit eden önemli mercilerdir. Bunun dışında basılı referanslar, ansiklopediler ve damga katalogları da bazen alternatif olarak düşünülebilir. Bir pulun nihai değerini anlamanın başka bir yöntemi ise açık artırmada verilen en yüksek teklife göre fiyatlamada bulunmaktır. Teknik bilginin yanı sıra arz talep dengesini de baz alan bu yaklaşım, standart bir pulun cari değerini belirlemede kullanılan kadim bir yöntemdir. Bireyde psikolojik haz uyandıran biriktirme tutkusunu sayesinde, ortalama bir pul nesnesi kısa bir süre sonra yatırım aracı olarak düşünülebilmektedir. Mali nitelikli bir pul nesnesinin, yatırım aracına dönüştürülebilmesi için teknik ve hukuki bir takım düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bunlar;

- Pullar ve koleksiyon ürünleri için yasal düzenlemeye gidilebilir. Kapsam belirlenebilir, basım tiraj ve sahtecilik gibi konular yasal zemine oturtulabilir.
- Koleksiyon kapsamına tabii nesnelere için taban fiyat belirlenebilir.
- Taban fiyatın üzerindeki pullar sertifikalandırılabilir.
- Pul değerlendirme uzmanlığı oluşturulabilir.
- Makul ücret karşılığında koleksiyonerlerin birikimleri, tescillendirilerek fiyatlandırılabilir.
- Yıllık plan dâhilinde müzayede yeri ve tarihi açıklanabilir.
- Pullardaki emisyon sayısı azaltılarak tiraj düşürülebilir.
- Filateli dersleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın müfredatına, seçmeli ders olarak eklenebilir.
- Çocukların ilgisini çekecek konularda pul bastırılabilir ve filateli özendirilebilir.
- Ekonomiye katma değer oluşturacak değerli eserler gizlilik ilkesiyle kayıt altına alınabilir, bu nesnelere takip edilerek korunabilir.
- Sertifikalandırılan pulların satışı Emniyet, Maliye, Müze ve PTT Müdürlüklerinin iş birliğiyle oluşturulan komisyonun onayına tabii olabilir ve ilgili kurumlara satıştan pay verilebilir.
- Sertifikalı pul satışından vergi alınabilir ve bu nesnelere miras olarak bırakılabilir.

Yukarıda, farklı boyutlarıyla ele alınan pul olgusunun, ekonomiye katma değer sağlayacak uygulamalarının olduğu görülmüştür. Filateli eksenli ürün ve hizmetleri uzun dönemli yatırım aracına dönüştürecek dünya standartlarına uygun mevzuat hazırlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akan, M., ve Kuran, T. (2019). *Türkiye’de Postanın Mikrotarihi 1920-1950*, (Cilt 1), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Akoba, M. M. (1963). *Türkiye’de Pul ve Pulculuk*, Ceylan Yayınları, İstanbul.
- Akyıldız, A. (2003). *Para Pul Oldu: Osmanlı’da Kâğıt Para, Maliye ve Toplum*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Alp, Ö. (2019). “Osmanlı Maliyesinde Varidatın Tahsil Yöntemi Olarak Fiskâl Pullar(1830-1873 Matbu Fiskâller)”, *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 4/2, 93-105.
- Amick, G. (1987). *The Inverted Jenny: Money, Mystery, Mania*, Scott Publishing Company, Sidney.
- Anameriç, H. (2018). “Filatelik Materyalin Nitelenmesi”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 58/1, 595-622. doi : 10.1501/Dtcfder_0000001605.
- Anfila, (2014). PTT 2014 dünya kupası pulları ve dolaşımdan kaldırılan pullar. (09.07.2020). <http://www.anfila.org/?Syf=26&Syz=371627&/PTT-2014-D%C3%9CNYA-KUPASI-PULLARI-VE-DOLA%C5%9EIMDAN-KALDIRILAN-PULLAR->
- Arı, K. (2013). “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Türkiye’nin PTT Alanında Yatırımları”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8/27, 167-184.

- Armenpress, (2019). "Vatican Issues New Stamp Dedicated to Pope Francis", *Visit to Armenia*, 26 Haziran.
- Ataman, A. D. (2010). "Filatelide Kardiyotonikler", *Osmanlı Bilimi Araştırmaları*, 12/1, 55-60.
- Aydoğdu, E., ve Ataç, Y. (2011). "İmza Sahteciliğinin Türleri, Tespiti ve Önlenmesi", *Polis Bilimleri Dergisi*, 13/2, 49-71.
- Aydoğmuş, N. (2015). *Bir Görsel İletişim Aracı Olarak Posta Pulu Tasarımının Dünya'daki ve Türkiye'deki Tarihi Değişimi ve Grafik Tasarım Ürünü Olarak İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi.
- Bakmaz, H. (2016). *Sosyal Bilgiler Dersinde Para ve Pulların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Adıyaman Üniversitesi.
- Begic, H. N., ve Çelebilik, G. (2015). "Kültürel Zenginliklerimizin Posta Pullarıyla Tanıtılmasına Dair Bir Çalışma; Pul Sanatçısı Pınar Olgaç'ın Türk Kadın Başlıkları", *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/12, 266-276.
- Bezirci, P. (2018). "Dünya Üniversite Kütüphanelerinde Mükemmellik Örnekleri ve Gelecek", *Yükseköğretim Dergisi*, 8/2, 234-246. doi:10.2399/yod.17.028.
- Brunn, S. D. (2017). "A Geopolitical and Geovisualization Challenge: Increasing The Awareness of Global Environmental Change Through Postage Stamp Issues", *Scientific Research Publishing Inc*, 8/3, 130-158. doi.org/10.4236/nr.2017.83010.
- Chaplin, T. D., Jurado-López, A., Clark, R. J., ve Beech, D. R. (2004). "Identification by Raman Microscopy of Pigments on Nearly Postage Stamps: Distinction Between Original 1847 and 1858–1862, Forged and Reproduction Postage Stamps of Mauritius", *J Raman Spectrosc*, 35, 600-604. doi: 10.1002/jrs.1208.
- Çelik, İ. (2008). "Efsane Adam Ali Nusret Pulhan İçin Tarihe Bir Not", *Paylaşım Kartonsan A.Ş. Yaşam Kültürü Dergisi*, 32-37.
- Dadyan, S. (2018). *Babamın Pulları/My Father's Stamps "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Pul Hikayeleri*, Siyah Kitap, İstanbul.
- Daldal, E. (Der.). (2020). *Posta Tarihi ve Organizasyonu*, Midas Ajans Ortaklığı, Ankara.
- Demir, T. (2005). "Osmanlı İmparatorluğunda Deniz Posta Taşımacılığı ve Vapur Kumpanyaları", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 17, 1-17.
- Dimson, E., ve Spaenjers, C. (2011). "Ex Post: The Investment Performance of Collectible Stamps", *Journal of Financial Economics*, 100/2, 443-458. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2010.12.005>.
- Duz, Z. N. (2021). "İran Slams Irak's KRG for Controversial Stamp", *aa.com.tr*, 10 Mart.
- Düzenli, Ş., ve Kavuran, T. (2004). "Görsel İletişim Aracı Olan Pul'un Tarihi Gelişimi ve Grafik Ürün Olarak Önemi", *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28/2, 187-204.
- Elal, B. (2018). *1945-1961 Dönemi Posta Pullarında Propaganda ve Ulusal Kimlik: Değişimler Süreklilikler*. (Yayımlanmış Doktora Tezi), Maltepe Üniversitesi.
- Elhan, N. (2017). "İran'ın Uluslaşma Sürecinde Süreklilik ve Değişim: Banknotlar ve Posta Pulları Üzerinden Bir İnceleme", *Akademik Ortadoğu Dergisi*, 11/2, 86-97.
- Ertem, B. (2013). "İkinci Dünya Savaşı Sırasında Türkiye-Sovyetler Birliği İlişkileri Ve Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri İle Yakınlaşmasına Etkileri", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8/7, 157-183. doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5406.
- Feldman, D. (1996). *The Treskilling Yellow*. (12.07.2020). https://www.davidfeldman.com/wp-content/uploads/2014/01/31_4_96_NOV.pdf
- Ferreira, L. E. (2006). *A Certain Look at Philately*, Edições Húmus Lda, Clube Nacional de Filatelia, Portugal.
- Gasimova, S., ve Ahmadov, R. (2013). "Azerbaijan's First Postage Stamps", *İRS Cultural Heritage*, 8-11.
- Grijp, PVD. (2012). "The Paradox of the Philatelic Business: Turning a Private Collection into a Professional Trade", *Material Culture Review*, 76, 41-59.
- Güven Bezaz, Y. (2006). *Haberleşme ve Tarihçesi*, Türkiye Haber-İş Sendikası Yayınları, Ankara.
- Herendeen, D. L., ve While, G. C. (2013). "Statistical Estimates of Rare Stamp Populations", *Proceedings of the First International Symposium on Analytical Methods in Philately*, 91-100.

- İmtiyazat-ı Ecnebiyenin (Kapitülasyon) İlgası Hakkında İrade-i Seniyye. (1914). *Düstur*, II. Tertip, Cilt 6, 1273.
- İnce, M. (2017). *Pulun İşlevleri ve Tasarımının İşleve Katkısının İncelenmesi*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Işık Üniversitesi.
- İnceoğlu, S. (2019). *Sosyal ve Kültürel Boyutuyla Efemera*. (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi.
- Johnson, S. C. (1980). *The Stamp Collector A Guide To The World's Postage Stamps*, Printed In Great Britain by Buder ve Tanner Front and London, London.
- Kazan, N. (2016). "Pul ve Pulculuk Filateli (Kişisel Pul)", *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi Ayrıntı*, 4/45, 13-15.
- Keser, U. (2013). *Kızılay Belgeleri Işığında Kıbrıs Barış Harekatı 1974*, Türk Kızılayı Yayınları, Ankara.
- Kış, S. (2015). "Pul Para Oldu Osmanlı Devleti Hazinesine Kaynak Arayışında Antika Posta Pulları", *Electronic Turkish Studies*, 10/9, 321-340. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8421>.
- Lowe, R., ve Walske, C. (2001). *Jean De Sperati: Master Forger*, British Philatelic Association 1956, London.
- Morgan, H. (2015). *Blue Mauritius: The Hunt for the World's Most Valuable Stamps*, Atlantic Books, London.
- Nilaiş, N. (2015). "The Evaluation of Mass Customization's Key Benefits for Stamps", <https://ssrn.com/abstract=2704323>, 1-88. doi: 10.2139/ssrn.2704323.
- Nol, L., Henis, R., ve Kenneth, G. (2001). "Biological Factors of Foxing in Postage Stamp Paper (Reprinted)", *International Biodeterioration & Biodegradation*, 48/1-4, 98-104. [https://doi.org/10.1016/S0964-8305\(01\)00072-5](https://doi.org/10.1016/S0964-8305(01)00072-5).
- Ozeran, M. (2017). "Managing Metadata for Philatelic Materials", *Information Technology and Libraries*, 1-11. doi: 10.6017/ital.v36i3.10022.
- Roberts, P. (2007). "Philatelic Materials in Archival Collections: Their Appraisal, Preservation, and Description", *The American Archivist*, 70/1, 70-92. doi 10.17723/aarc.70.1.w3742751w5344275.
- Stoetzer, C. (1953). *Postage Stamps*, Public Affairs Press, Washington.
- Subaşı, B. M. (2019). *Müze Sergileme Tasarımında Bir Bütüncül Yöntem Olarak Hizmet Tasarımı PTT Pul Müzesi ve Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi Örneği*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi.
- Tamer, Ü. (2014). *Pullar Savaşı*, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti, İstanbul.
- Tanyer, T. (Yay. Haz.). (2010). *Mekteplilerin İdman Bayramı ve Samsun Posta Tarihi*, Türkiye Barolar Birliği, Ankara.
- Tarlakazan, B. E. (2017). "Sanatçı ve Tablolar Konulu Cumhuriyet Dönemi Türk Posta Pulları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 340-354.
- The Postal Museum. (2017). *First class learning at the Postal Museum, primary schools programme*, 1-28. (11.03.2020). <https://www.postalmuseum.org/wp-content/uploads/2017/08/The-Postal-Museum-Primary-School-Brochure-Autumn-2017.pdf>
- Toker, M. V. (2013). *Pul Tasarımındaki Algı*. (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Arel Üniversitesi.
- Topaloğlu, Ü. (Yönetmen). (2010). *Bir Filateli Öyküsü* [Belgesel Filmi]. İstanbul.
- Tuna, S. (2006). *Vygotsky ve Piaget'de Düşünme / Düşünce-Dil İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi.
- Umutoran, (2013). PTT'den hayrete sokan posta pulu. (09.05.2020). <https://umutoran.com/2013/01/30/pttden-hayrete-sokan-posta-pulu-sozcu/>
- Yardley, C. B. (2015). *The Representation of Science and Scientists on Postage Stamps*, ANU Press, Canberra.
- Yazıcı, K. (2010). "Sosyal Bilgilerde Eğitsel Bir Araç Olarak Posta Pullarının Kullanımı", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 321-346.
- Yazıcı, K. (2016). "Yeni Türk Devletlerinin Posta Pullarında Türk Kimliği ve Kültürü", *Bilig Dergisi*, 77, 83-108.
- Yılmaz, M. (2019). "Erken Cumhuriyet Dönemi'ndeki Toplumsal Değişimi Posta Pulları Üzerinden Okumak", *Milli Folklor Dergisi*, 16/124, 230-245.

Yurtoğlu, N. (2015). “Haberleşme Sektörünün Önemli Bir Teşekkülü: Milli Mücadele Döneminden 1960 Yılına Türkiye’de Posta, Telgraf ve Telefon (PTT) Teşkilatı (1920-1960)”, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31/92, 47-103.

GÖRSEL KAYNAKÇASI

- Görsel 1.** Yazıcı, K. (2010). *Sosyal Bilgilerde Eğitsel Bir Araç Olarak Posta Pullarının Kullanımı*, s. 323
- Görsel 2. ve 3.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 4.** İsfila, Türk Pulları ve Antiye Kataloğu, 2005, s.1
- Görsel 5.** Dadyan, S. (2018). *Babamın Pulları/My Father’s Stamps “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Pul Hikayeleri*, s.98
- Görsel 6.** İsfila, Türk Pulları Kataloğu, 2005, s.53
- Görsel 7. ve 8.** *Geçmişten Günümüze Posta.* (2007), PTT Genel Müdürlüğü, s.400-405.
- Görsel 9., 10., 11., 12., 13., 14. ve 15.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 16.** İsfila, Türk Pulları Kataloğu, 2018, s.208.
- Görsel 17., 18. ve 19.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 20.** *Geçmişten Günümüze Posta.* (2007), PTT Genel Müdürlüğü, s.404.
- Görsel 21.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 22.** Bakmaz, H. (2016). *Sosyal Bilgiler Dersinde Para ve Pulların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*, s.122.
- Görsel 23. ve 24.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 25.** Aycil, S. (2021). *Posta Pulu Üretim Teknolojileri ve Sıra Dışı Pul Tasarımları*, s.715.
- Görsel 26.** Anameriç, H. (2018). Filatelik Materyalin Nitelenmesi, s.612.
- Görsel 27.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 28., 29. ve 30.** Aycil, S. (2021). *Posta Pulu Üretim Teknolojileri ve Sıra Dışı Pul Tasarımları*, s.721-724.
- Görsel 31.** <https://24carat.co.uk/frame.php?url=1975stampreplicastephensonslocomotiongold.php> Erişim tarihi: 06.07.2020
- Görsel 32.** Toker, M. V. (2013). Pul Tasarımındaki Algı, s.18.
- Görsel 33., 34., 35., 36., 37. ve 38.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 39.** İsfila, Türk Pulları Kataloğu, 2018, s.195.
- Görsel 40.** Güven Bezaz, Y. (2006). *Haberleşme ve Tarihçesi*, s.322.
- Görsel 41., 42., 43., 44. ve 45.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 46.** *Geçmişten Günümüze Posta.* (2007), PTT Genel Müdürlüğü, s.406.
- Görsel 47., 48., 49. ve 50.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 51.** *Geçmişten Günümüze Posta.* (2007), PTT Genel Müdürlüğü, s.405.
- Görsel 52., 53., 54., 55. ve 56.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 57.** Bakmaz, H. (2016). *Sosyal Bilgiler Dersinde Para ve Pulların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*, s.116.
- Görsel 58., 59., 60., 61., 62. ve 63.** Araştırmacının arşivinden taratılarak elde edilmiştir.
- Görsel 64.** Anameriç, H. ve Rukancı, F. (2015). Türkiye’de ve Türki Cumhuriyetlerde Çocuk Edebiyatının Tanıtımında Filatelik Materyallerin Önemi, s.45.
- Görsel 65.** İsfila, Türk Pulları Kataloğu, 2005, s.13
- Görsel 66. ve 67.** Elal, B. (2018). 1945-1961 Dönemi Posta Pullarında Propaganda ve Ulusal Kimlik: Değişimler Süreklilikler, s.236-237
- Görsel 68.** <https://oldbid.com/news/coins-stamps/10-most-expensive-stamps-of-the-world-ever-sold-at-auctions> Erişim tarihi: 08.09.2020

Görsel 69. İnce, M. Pulun İşlevleri ve Tasarımın İşleve Katkısı, s.9

Görsel 70. Bakmaz, H. (2016). *Sosyal Bilgiler Dersinde Para ve Pulların Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*, s.97.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).
4. Bu makale için etik kurul izni gerekmemektedir (Ethics committee permission is not required for this article).